

EPECTELE DEGLOBALIZĂRII ÎN FORMAREA UNEI NOI LUMI REGIONALIZATE DIN PERSPECTIVĂ MILITARĂ

Colonel conf. univ. dr. George BUCĂȚA

Locotenent-colonel prof. univ. dr. Paul TUDORACHE

Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” Sibiu, România
10.55535/GMR.2024.4.40

This article examines the impact of deglobalization on the emergence of a new regionalized world order, with a focus on its military implications. The conflict in Ukraine is highlighted as a pivotal event that underscores the contemporary challenges facing globalization. This conflict accelerates political decisions aimed at navigating a period marked by the erosion of the global order, particularly through dual circulation policies that seek to insulate national economies while leveraging global opportunities. The article discusses how the 2008 financial crisis and subsequent Great Recession weakened globalization both economically and ethically, eroding the credibility of the global financial system. The anticipated resurgence of globalization in the late 2010s failed to materialize, and the 2020s have instead been characterized by disruptions that reveal deep-seated issues within the global system. The article contends that these disruptions are not merely external shocks but symptoms of inherent flaws in globalization, contributing to the formation of a new, more regionalized world order with significant military consequences.

Keywords: deglobalization effect; military deglobalization; regionalized world; military management; global opportunities;

INTRODUCERE

Pandemia COVID-19 a avut un impact semnificativ asupra conceptului de *lume fără frontiere*. În primăvara anului 2020, numeroase națiuni au fost nevoite să își închidă frontierele și să oprească transportul aerian internațional. În consecință, un număr mare de expatriați, care simbolizează fenomenul globalizării, s-au repatriat în țările lor de origine. În plus, punerea în aplicare a măsurilor de prevenire a răspândirii contagiunii a dus la întreruperea și încetinirea lanțurilor de aprovizionare, determinând societățile și guvernele să reevalueze pericolele legate de integrarea lor la nivel mondial. Al doilea incident dureros a avut loc în februarie 2022, când Rusia a invadat Ucraina, spulberând și mai mult ultimele idei privind stabilitatea globalizării. Aplicarea de sancțiuni economice miliardarilor strâns asociați cu Putin și eliminarea Rusiei din rețelele financiare globale, împreună cu escaladarea fricțiunilor dintre națiunile occidentale și China, constituie indicii suplimentare ale dispariției globalizării în forma sa actuală, așa cum am cunoscut-o. În locul integrării globale, se pare că lumea devine mai divizată de-a lungul liniilor naționale și continentale, cu apariția unor sfere de influență distincte. O astfel de sferă este dominată de China, în timp ce o alta este sub supremația Statelor Unite. Această situație amintește de un nou Război Rece. În martie 2022, Larry Fink, directorul corporației financiare BlackRock, a proclamat că acest conflict din Ucraina a însemnat punctul culminant al erei globalizării care a predominat în ultimele trei decenii. După decelerarea integrării economice globale în anii 2000, asistăm în prezent la o perioadă de deglobalizare reală. Se preconizează că această fază de bulversare globală va duce la o scădere a interconectării globale, în special pe termen mediu. Logistica este raționalizată, întreprinderile pun în aplicare strategii de relocalizare și regionalizare pentru operațiunile lor economice, iar guvernele intervin din ce în ce mai mult în sectorul economic, mai ales pentru a-l proteja de perturbările globale. Cu toate acestea, această transformare nu este atribuită exclusiv evoluțiilor economice; mai degrabă, ea este influențată și de anumite acțiuni politice. În cadrul mai multor națiuni, opțiunile de politică economică trec de la o strategie de integrare la întâmplare la nivel mondial la un model de integrare deliberată și reglementată.

O ilustrare exemplară poate fi văzută în China, unde cel de-al 14-lea plan cincinal (2021-25) a acordat prioritate abordării cu dublă circulație, vizând creșterea investițiilor în sectorul intern. Obiectivul este de a asigura capacitatea de producție

internă în anumite industrii vitale (cum ar fi alimentele, energia și tehnologia), alocând în același timp mai multe resurse pentru cercetare și dezvoltare și infrastructură pentru a menține competitivitatea pe piața internațională. Bidenomics, propunerea de politică economică a lui Joe Biden pentru Casa Albă, a fost concepută cu această mentalitate. Președintele a inițiat un plan cunoscut sub numele de Made in America, cu obiectivul de a direcționa 400 de miliarde de dolari anual din contractele guvernamentale americane către produse și servicii furnizate de firme americane. În cadrul promisiunii sale electorale, el a exprimat ideea că, „atunci când se utilizează fondurile contribuabililor, este imperativ să se achiziționeze bunuri americane și să se stimuleze ocuparea forței de muncă americane”. În plus, Biden a aderat cu atenție la angajamentul lui Donald Trump de a repatria locurile de muncă din industria prelucrătoare în Statele Unite, angajându-se să impună sancțiuni corporațiilor care relochează astfel de locuri de muncă în străinătate. Strategia industrială a lui Biden în industria strategică a automobilelor electrice funcționează pe baza aceluiași principiu, oferind beneficii fiscale substanțiale pentru a stimula achiziționarea de vehicule electrice construite pe plan intern.

Proiectul este o componentă a unei strategii mai cuprinzătoare care vizează atingerea obiectivului de „suveranitate digitală”. Acest proiect contrazice principiul liberalist al achiziționării produselor acolo unde acestea sunt mai ieftine, dar este justificat prin prioritatea acordată siguranței față de confort. Cu toate acestea, există un scepticism larg cu privire la existența pe continentul european a impulsului de acțiune necesar pentru a pune pe deplin în aplicare o strategie de dublă circulație. Conflictul din Ucraina a obligat Europa să își consolideze alianța militară și economică cu Statele Unite, deși în detrimentul compromiterii anumitor aspecte ale strategiei sale de suveranitate digitală. Aceasta include atingerea unui consens cu Statele Unite privind fluxurile transatlantice de date, pe care unii îl percep ca pe o concesie făcută capitalismului digital american.

Această tendință demonstrează că, deși integrarea pe piața mondială a fost privită mai întâi ca un mijloc de a obține succes economic de-a lungul anilor '90, ea este acum recunoscută și ca o sursă potențială de riscuri. În consecință, există o nevoie tot mai mare de a reinstaura măsurile de reglementare și de protecție implementate de guvern. Este nevoie de un răspuns mai perspicace, discriminatoriu și proactiv la globalizarea în sine. În prezent, se pare că China și, într-o mai mică măsură, Statele Unite, sunt înclinate să adopte această strategie. Cu toate acestea, țările europene, parțial din cauza provocărilor lor instituționale, sunt încă indecise între dorința de a reveni la globalizare și recunoașterea necesității de a porni pe un nou curs.

Dimensiunile militare și de securitate ale acestei schimbări către deglobalizare sunt la fel de semnificative. Pe măsură ce interconectarea globală scade, națiunile acordă din ce în ce mai multă prioritate autosuficienței și alianțelor regionale, remodelându-și strategiile de apărare pentru a face față amenințărilor emergente într-o lume mai fragmentată. Decuplarea economiilor globale a dus la formarea de blocuri regionale cu alianțe militare distincte, similare cu aliniamentele geopolitice observate în timpul Războiului Rece. Ascensiunea Chinei și reafirmarea influenței Rusiei au intensificat concurența militară, în special în regiuni precum Indo-Pacificul și Europa de Est, unde interesele strategice sunt definite din ce în ce mai mult de considerente regionale decât globale.

În această nouă ordine mondială regionalizată, este de așteptat ca cheltuielile militare să crească pe măsură ce țările încearcă să își consolideze capacitățile de apărare ca răspuns la erodarea percepută a structurilor globale de securitate. Această tendință este deja evidentă în creșterea semnificativă a bugetelor de apărare în țările membre ale NATO în urma invaziei din Ucraina, precum și în consolidarea acordurilor de securitate regională, cum ar fi AUKUS (Australia, Regatul Unit și Statele Unite), ca răspuns la asertivitatea crescândă a Chinei.

În plus, relocalizarea și protecția industriilor critice sunt, de asemenea, determinate de preocupări legate de securitatea națională. Țările își reevaluează dependența de lanțurile de aprovizionare globale, în special pentru bunuri esențiale precum semiconductorii, produsele farmaceutice și tehnologiile militare. Reconfigurarea acestor lanțuri de aprovizionare nu este doar o strategie economică, ci și o componentă esențială a securității naționale, asigurându-se că industriile-cheie rămân rezistente în fața perturbărilor globale sau a conflictelor geopolitice.

EFECTELE DEGLOBALIZĂRII.

APARIȚIA UNOR NOI PUTERI REGIONALE?

Interdependențele formate în timpul erei globalizării extinse s-au transformat în instrumente puternice: acestea cuprind tranzacțiile comerciale, cursa pentru construirea infrastructurii în țările în curs de dezvoltare, domeniul digital cu potențialul său vast de a disemina informații false și dezinformare și chiar mișcările migratorii.

În publicația sa din 2010, intitulată „Interdependența este cu adevărat complicată”, Erik Gartzke, politolog la Universitatea din California San Diego, a prezentat o teză care pare evidentă, dar care pune în discuție numeroase noțiuni larg acceptate despre afacerile globale care au apărut în era globalizării. Gartzke susține că interdependența economică dintre țări atât promovează relațiile pașnice,

cât și servește ca o cauză persistentă a conflictelor. Conexiunile puternice care leagă națiunile comerciale între ele, favorizând dependența lor una de cealaltă, diminuează apariția violenței militarizate, amplificând în același timp ciocnirile de orice alt tip.

Acest lucru nu este complet contrar intuiției. Cu toate acestea, în anii de entuziasm și optimism larg răspândite în jurul globalizării și al beneficiilor potențiale ale interconectării tehnologice pentru unitatea globală, această problemă a fost în mare parte trecută cu vederea. Politicienii, oamenii de afaceri și experții în tehnologie și-au exprimat public convingerea că interconectarea crescândă a țărilor, economiilor și culturilor ar putea reduce semnificativ conflictele. Această interconectare nu numai că a generat o reducere a războaielor, dar a și aliniat interesele națiunilor într-un mod care permite soluționarea diplomatică sau concesii comerciale ocazionale pentru a rezolva orice diferend. De la 11 septembrie 2001, a devenit evident că acest lucru nu este adevărat. Recent, au avut loc unele ciocniri neprevăzute care au evidențiat și mai mult acest fapt. Dependența sporită dintre Uniunea Europeană și Rusia nu a atenuat problemele cu care se confruntă. Nici regiunile dintre America Centrală și America de Nord. În plus, nu există nicio relație între Statele Unite și China. Prezența unui discurs mondial pe internet nu a sporit înțelegerea reciprocă între națiuni; dimpotrivă, se pare că s-a întâmplat contrariul.

Un proces similar de fragmentare globală are loc și în interiorul țărilor. Conflictul dintre diverse grupuri a pornit de la prezența unor interese conflictuale. Cu toate acestea, acum este bine recunoscut faptul că afilierea noastră la anumite organizații joacă un rol semnificativ în modelarea sentimentului nostru de sine și în insuflarea unui sentiment de onoare. Din păcate, acest lucru duce uneori la prejudecăți nedrepte față de persoanele care sunt afiliate la grupuri diferite. În plus, suntem conștienți de faptul că nemulțumirea noastră nu mai depinde de comparația cu vecinii sau prietenii noștri, ci este mai degrabă de natură „universală”. Recunoaștem întotdeauna că există indivizi în lume care sunt sau par a fi mai privilegiați decât noi pe Instagram. În același timp, platformele reglementate de algoritmi ne obligă să renunțăm la capacitatea noastră de a lua decizii. Guvernele și corporațiile utilizează progresiv algoritmi și big data pentru a determina diverse aspecte ale vieții noastre, inclusiv examenele copiilor noștri, accesul la credite, interviurile de angajare și furnizarea de asistență medicală. Cum poate fi prevenită proliferarea furiei și a conflictelor, atât în cadrul diferitelor comunități, cât și în interiorul acestora? (Countering the Cost-of-Living Crisis, WEF, 2022).

Se așteaptă ca acest conflict din Ucraina să accelereze calea transformării globale. Această procedură era deja în desfășurare înainte de epidemie. Au apărut discuții cu privire la concepte și noțiuni noi, precum deglobalizarea sau scăderea influenței lanțurilor valorice globale. Pe fondul pandemiei, a existat o creștere a popularității unor idei precum reducerea lungimii lanțurilor valorice, concentrarea pe producția locală, creșterea diversității furnizorilor și păstrarea unor niveluri mai mari de stocuri. În plus, s-a trecut la adoptarea metodelor de aprovizionare just-in-case, în loc să ne bazăm doar pe abordări just-in-time. Conflictul din Ucraina exercită o influență imediată semnificativă asupra interacțiunilor economice globale. Războiul afectează în principal întreprinderile care își desfășoară activitatea în Ucraina și Rusia. Acesta a provocat întreruperi în fluxul de bunuri și servicii. Impactul asupra disponibilității produselor agricole și a altor resurse din Ucraina și Rusia este de o importanță semnificativă. Acest lucru ar intensifica presiunile inflaționiste și poate duce la demonstrații și tulburări sociale în națiunile subdezvoltate. Perturbările de pe piețele alimentare au o legătură puternică cu instabilitatea socială.

Globalization is in retreat for the first time since the Second World War

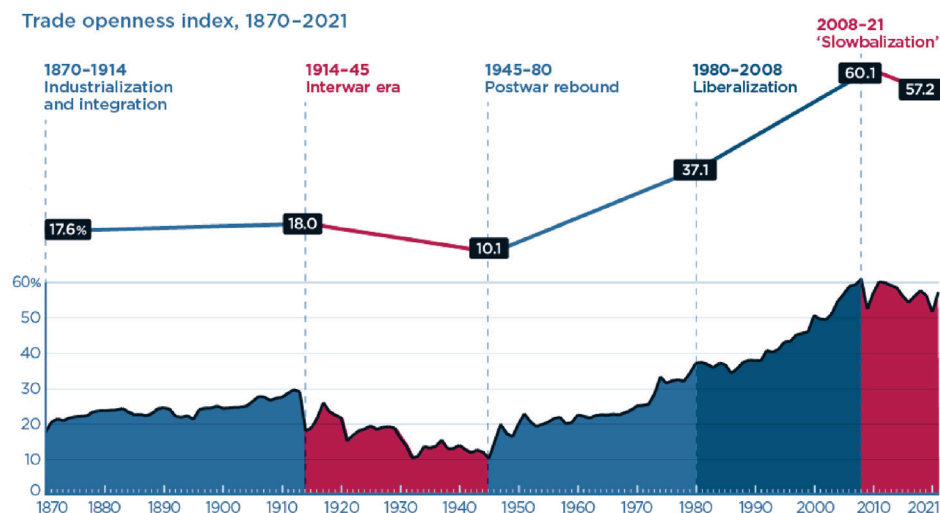

Figura 1: Globalizarea este în retragere pentru prima dată de la Al Doilea Război Mondial (Institutul Peterson de Economie Internațională, 2022)

Cu toate acestea, scopul principal al acestui eseu nu este de a examina efectele imediate ale războiului, care sunt foarte neclare și depind în principal de durata și amploarea luptei militare. Un rezultat imediat este că riscul geopolitic va crește

semnificativ în importanță, în special pentru guverne și întreprinderi. Scenariul inimaginabil anterior al unui război în Europa s-a materializat deja din cauza invaziei agresive a Rusiei în Ucraina. Încrederea, un factor determinant în comportamentul actorilor economici, va fi compromisă, afectând astfel negativ investițiile și performanța generală a agenților economici. Bătălia va consolida formarea a două alianțe majore: o alianță democratic-occidentală și o alianță autoritară, centrată în jurul axei Moscova-Beijing. Faptul că China nu a denunțat invazia Ucrainei ar putea fi interpretat ca o aprobare tacită a acțiunii. În plus, China sprijină pe scară largă activitățile de propagandă și dezinformare ale Rusiei.

Conflictul va amplifica modificările din lanțurile valorice globale indicate anterior: reducerea lungimii acestora, promovarea regionalizării și încurajarea diversificării furnizorilor, printre alte efecte. În plus, vor avea loc modificări semnificative în compoziția sectorială a economiilor, cu investiții sporite în apărare, energie regenerabilă, securitate cibernetică, transport și logistică. Cu toate acestea, războiul poate exercita, de asemenea, un impact semnificativ asupra aspectelor geografice ale legăturilor economice globale. În viitor, națiunile democratice ar putea acorda o importanță mai mare relațiilor lor cu țările care împărtășesc valori similare, aderă la convenții și își respectă angajamentele.

Conflictele emergente implică alți participanți, cum ar fi facțiunile paramilitare, milițiile de autoapărare, mercenarii străini, organizațiile criminale și organizațiile teroriste. Acești actori se îndepărtează de grupurile de gherilă tradiționale din anii 1970 și nu au afiliere ideologice sau politice distincte. Majoritatea grupurilor violente nu au o filosofie etică sau politică distinctă și nu militează pentru drepturile omului sau democrație. În general, aceste grupuri recurg la violență ca mijloc de supraviețuire sau pentru a dobândi poziții de putere și bogăție. Soldații ilegali sunt înrolați prin recrutare stradală, vizând bandele urbane și închisorile. Aceștia sunt instruiți în tabere secrete și sunt dotați cu armament, în general de la stat. În esență, soldații neregulamentari sunt formați pentru a executa acte de epurare etnică sau masacre pe care statul ezită să le facă în mod deschis, ceea ce îi permite să își decline oficial responsabilitatea pentru astfel de atrocități. Războiul a fost transformat într-o franciză care este delegată corporațiilor private pentru a eluda responsabilitatea morală legată de militarii profesioniști. În esență, noile războaie pot fi descrise ca fiind crearea unui model de război care permite statului să se sustragă de la obligațiile impuse de acordurile internaționale, cum ar fi Convențiile de la Geneva, și a unui model de combatant sau războinic nemilos (combatant or warrior).

Average year-on-year growth rates for top 10 economies of exports and imports

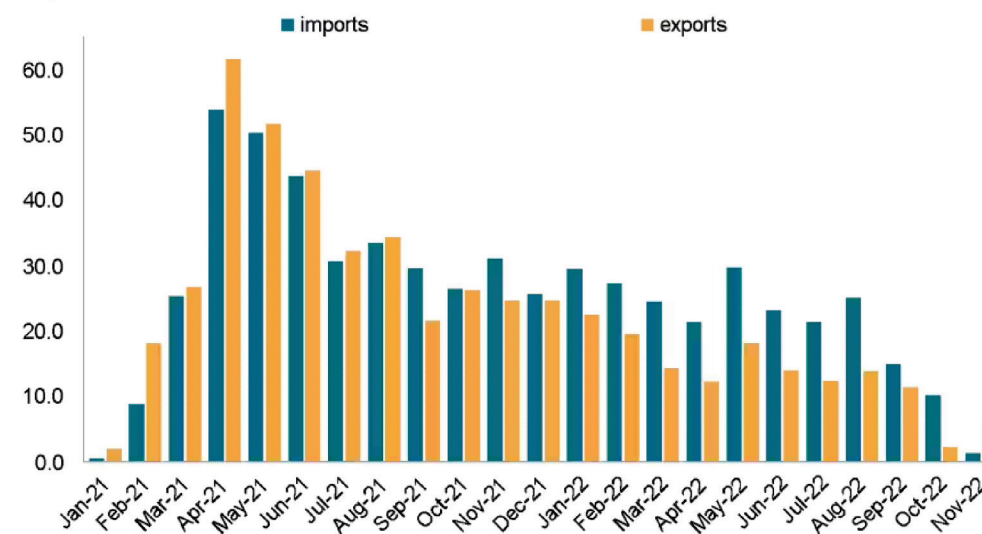

Figura 2: Ratele medii de creștere anuală a exporturilor și importurilor pentru primele 10 economii, un semn al deglobalizării (SAP Global Market Intelligence, 2023)

Peisajul geopolitic a devenit din ce în ce mai instabil din cauza escaladării ostilităților dintre state, ceea ce a dus la creșterea riscurilor geopolitice care reprezintă un pericol pentru comerțul mondial. Atât Statele Unite ale Americii, cât și China au pus în aplicare restricții comerciale și tarife vamale pentru bunurile celeilalte părți. Deși există o intenție declarată de a se angaja în discuții suplimentare și de a depune eforturi pentru un acord comercial mai extins, ambele părți aplică totuși mai multe tarife. În ciuda faptului că SUA și China au ajuns la un acord de cooperare în chestiuni globale precum schimbările climatice și comerțul, relația bilaterală dintre cele două țări rămâne complicată. Dezvoltarea viitoare a acestei legături va avea implicații semnificative pentru tendința de deglobalizare. Prezența preocupărilor comerciale nerezolvate generează o atmosferă de incertitudine și instabilitate, care este nefavorabilă pentru piețele globale.

Incursiunea Rusiei în Ucraina în 2022 a provocat perturbări semnificative în stabilitatea economică a Europei de Est, ceea ce a dus la perturbări ale comerțului, economiei și distribuției de energie din regiune. În consecință, s-a pus din nou accentul pe asigurarea securității energetice și pe o posibilă îndepărtare de globalizare, pe măsură ce națiunile își îndreaptă atenția spre casă pentru a prioritiza rezistența internă în detrimentul comerțului internațional. Dinamica geopolitică a pieței petrolului a devenit din ce în ce mai controversată, deoarece acțiunile

guvernamentale de la Beijing, Bruxelles, Moscova, Riad și Washington D.C. exercită o influență asupra prețurilor petrolului și asupra circulației petrolului. Atât Statele Unite, cât și Uniunea Europeană au aplicat sancțiuni severe împotriva sectorului energetic al Rusiei. Între timp, relaxarea limitelor COVID-19 în China va influența semnificativ creșterea viitoare a consumului de petrol. Sancțiunile impuse Rusiei de către Uniunea Europeană, Statele Unite și aliații lor au ramificații semnificative pentru industria energetică mondială.

Țările G-7 au aplicat sancțiuni economice Rusiei, în timp ce Uniunea Europeană a aplicat limitări de preț pentru gazele naturale rusești. În consecință, există acum o piață a energiei constrânsă pe termen scurt. În consecință, prețurile benzinei în Europa au crescut. În plus, se preconizează că prețurile globale ale petrolului vor crește până la 110 dolari pe baril în perioada 2023-2024, pentru a scădea, apoi, până la o medie de 85 de dolari pe baril în 2025. Invazia Ucrainei de către Rusia a obligat națiunile non-europene să abordeze amenințări globale precum răspândirea armelor nucleare, atacurile cibernetice, capacitatea infrastructurii de a rezista perturbărilor și viabilitatea alianțelor de securitate în viitor (Xing, Bernal-Meza, 2022).

Viitorul va fi caracterizat de o serie de obstacole comune – vulnerabilitatea climatică, facilitarea trecerii la energia regenerabilă, tehnologia transformatoare și protejarea împotriva amenințărilor cibernetice, disparitățile sociale și crizele globale de sănătate. Cu toate acestea, expansiunea continuă a comerțului internațional a generat preocupări în rândul națiunilor și corporațiilor, în special cu privire la vulnerabilitățile asociate dependenței. Conceptul de globalizare, care implică interconectarea națiunilor și a companiilor prin factori macroeconomici, reglementări comerciale și lanțuri de aprovizionare globale, este în prezent reevaluat din cauza preocupărilor legate de politică, securitate și aspecte economice. În consecință, mai multe guverne, întreprinderi și actori civili se gândesc la beneficiile adoptării unei abordări mai autonome a schimburilor și comerțului, pe măsură ce țările se străduiesc să își stabilească poziția într-un mediu în evoluție rapidă. Această evoluție, denumită uneori „*deglobalizare*”, reprezintă un nou pericol geopolitic pentru întreprinderi.

Criza financiară mondială din 2008 a jucat un rol major în alimentarea mișcării de deglobalizare. Ca reacție la instabilitatea economică mondială, mai multe guverne și-au orientat politicile și comunicarea către protecționism, punând în aplicare restricții privind circulația fără restricții a comerțului și a investițiilor între țări. În ultima perioadă, pandemia mondială și invazia Rusiei în Ucraina au contribuit la creșterea măsurilor protecționiste. După invazie, Institutul Internațional de

Cercetare a Politicilor Alimentare a raportat că 24 de țări au impus restricții la export pentru produse alimentare esențiale, inclusiv grâu, zahăr și uleiuri. Combinația dintre întreruperile bruște ale lanțului de aprovizionare și creșterea măsurilor protecționiste a generat îngrijorări cu privire la posibile penurii. Ca urmare, guvernele au în vedere diverse strategii, inclusiv reshoring (readucerea lanțurilor de aprovizionare în propria țară), near shoring (stabilirea lanțurilor de aprovizionare cu țările vecine) și friend shoring (bazându-se pe aliați de încredere pentru lanțurile lor de aprovizionare). Ca răspuns la schimbările geopolitice actuale, guvernele pun în aplicare în mod activ strategii industriale. Legea americană privind cipurile și știința, adoptată în 2022, și Legea europeană privind cipurile, aprobată în aprilie, au fost ambele determinate de penuria mondială de semiconductori. Obiectivul lor este de a garanta o producție suficientă de cipuri fabricate la nivel național în SUA și în UE, chiar dacă acest lucru înseamnă costuri mai mari în comparație cu alternativele importate (Ozili, 2022).

Prezența unor probleme sociale complexe a jucat un rol în discuția privind globalizarea și impactul acesteia. Apariția pericolelor interconectate la nivel național a obligat întreprinderile să își reevalueze operațiunile într-o eră post-pandemică. Pericolele cuprind riscul climatic, factorii economici și inflaționari, preocupările legate de securitatea internațională, eforturile de redresare, fluxurile comerciale și accesibilitatea creditelor (COVID-19). Deși se preconizează că discuția privind deglobalizarea va continua, datele comerciale extinse ale S&P Global Market Intelligence sugerează că, probabil, comerțul global va relua un model de creștere pe termen lung în următorii ani. În prezent, deglobalizarea este mai degrabă o chestiune de retorică decât o mișcare economică reală. Cu toate acestea, pericolele asociate deglobalizării sunt reale și semnificative.

Cu ocazia conflictelor iugoslave prelungite și a evenimentelor din 11 septembrie 2001, un grup important de analiști internaționali a început să se intereseze de diferitele forme pe care le iau războaiele în condiții de globalizare intensă. Pentru a înțelege particularitățile acestui tip de fenomen în lumea de după Războiul Rece, majoritatea acestor analiști au întreprins un exercițiu comparativ cu formele anterioare de război și cu deosebirile pe care războaiele actuale le înregistrează față de cele anterioare. Ei deduc punctele de convergență care apar între aceste modalități de conflict și globalizare.

Dintr-o astfel de perspectivă argumentativă, acești cercetători subliniază că, de la apariția statului modern în Europa și până la sfârșitul secolului XX, războaiele au jucat un rol central în viața națiunilor. Aceștia fac referire în mod repetat la monumentala lucrare a lui Michael Mann, *The Sources of Social Power*, pentru a demonstra că,

În prima parte a secolului al XX-lea, mai mult de jumătate din resursele statului erau alocate funcțiilor militare, performanțele militare fiind unul dintre principalii stimuli pentru creșterea finanțelor statului și dezvoltarea spațiului național. În acest rol important care corespundea puterii militare au fost influențat diferite elemente, cum ar fi ambițiile conducătorilor, considerente interne, precum și însăși dinamica asumată de sistemul internațional, întrucât „statele individuale, pentru a-și garanta propria securitate, trebuiau să se pregătească de război, proces care era suficient pentru a genera insecuritate în celelalte state și care le determina să răspundă la fel. Pe scurt, statele s-au înarmat și s-au militarizat în parte pentru a-și spori propria securitate și, procedând astfel, au sporit nesiguranța celorlalte state, care, la rândul lor, au recurs la înarmare”. (Lo, Marcelin, Bassène, Sène, 2022).

Figura 3: Globalizarea de-a lungul istoriei recente
(Forumul Economic Mondial, 2023)

Pe parcursul acestui proces de consolidare și de întărire a statelor, au fost atestate mai multe tipuri de războaie: primele, predominante în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, erau limitate spațial, deși uneori aveau o durată foarte lungă și răspundeau nevoii de instaurare a puterii de către statele absolutiste. Apoi, a apărut o nouă etapă care a acoperit aproape întregul secol al XIX-lea, în care războaiele au căpătat un format național și revoluționar și au fost centrate în mod fundamental pe problema creării statelor naționale. La începutul secolului al XX-lea, am intrat într-o eră a războaielor totale (Primul și Al Doilea Război Mondial), cu un conținut ideologic, naționalist și politic ridicat și, în cele din urmă, lumea a trebuit să facă față

Războiului Rece „*imaginar*”, bazat pe descurajarea nucleară, și care s-a cristalizat în jurul anumitor referințe politice și ideologice care i-au oferit sprijin și coerență. Toate aceste tipuri de război, chiar dacă au ascultat de modalități de război diferite, având în vedere că au fost singulare în ceea ce privește obiectivele lor, diferite în ceea ce privește tipurile de armate utilizate, tehnica militară și economia de război, au împărtășit anumite trăsături comune: erau forme de violență organizate de state sau de grupuri politice concepute din rațiuni politice. Cei care recurgeau la război intenționau să exercite controlul asupra anumitor spații teritoriale, stabilind o distincție mai mult sau mai puțin spontană între intern și extern, public și privat. Reproduceau o diferențiere aproximativ clară între război, pe de o parte, și alte tipuri de conflict și violență, pe de altă parte, iar statul acționa ca agent „*organizator*” al războiului, armatele, chiar și atunci când erau războaie civile, erau organizate ierarhic, iar economia de război era structurată din punct de vedere statal și „*național*” (Shelest, 2015).

Apariția pandemiei a dus la oprirea economiei mondiale și la modificări ale preferințelor generale ale consumatorilor, care au fost subiectele principale până la invazia rusă din Ucraina, în februarie 2022. Constrângerile, rezultate din impactul combinat al modificărilor modelelor de cheltuieli și al reducerii activității în sectorul întreprinderilor, au precipitat o criză economică mondială și au condus la o creștere accentuată a inflației. În această perioadă, au lipsit livrările de jucării de Crăciun, ceea ce a determinat guvernele să recunoască rapid deficiențe mai semnificative care reprezentau o amenințare la adresa independenței strategice a națiunilor lor. Dezintegrarea lanțurilor valorice ale microcipurilor și ale altor materiale industriale vitale a provocat o îngrijorare semnificativă.

Câteva luni mai târziu, incursiunea Rusiei în Ucraina a afectat din nou industria petrolieră, în special în ceea ce privește implicațiile sale geopolitice semnificative. Puținele relații diplomatice care persistau între Uniunea Europeană și Rusia au fost complet rupte și, în prezent, asistăm la un nou conflict în Europa, care provoacă o mare îngrijorare. Răspunsul Germaniei la creșterea cheltuielilor militare și la livrarea de arme Ucrainei, chiar dacă cu reticență, înseamnă o răsturnare completă a politicii sale externe și indică o înclinație mai largă către consolidarea militară și alinierea obiectivelor internaționale în cadrul așa-numitei „*lumi occidentale*”. Planurile de diversificare energetică pentru 2025 și activitățile în curs, cum ar fi importul de gaz lichefiat și reevaluarea Maghrebului, indică deglobalizarea strategică. Prin urmare, preconizăm un tip fragmentat de globalizare, care se limitează la blocurile geopolitice, asigurând securitatea lanțurilor lor de aprovizionare respective. Se pare că ne îndreptăm treptat către acest viitor.

Unele persoane susțin că deglobalizarea este o consecință a acestor perturbări. Fără îndoială, epidemia a cauzat un declin al comerțului internațional și se anticipează că vor apărea și alte perturbări ca urmare a invaziei rusești și a sancțiunilor care o însoțesc. Cu toate acestea, deglobalizarea strategică se extinde dincolo de acești factori. Acest proces este anterior epidemiei și își are originea în incapacitatea ordinii internaționale liberale de a-și menține poziția dominantă, atât pe plan intern, cât și extern, și de a-și comunica în mod eficient viziunea asupra lumii comunității globale. În urma experiențelor din Irak și Afganistan, credința anterioară în pozitivitatea inerentă a sistemului este acum considerată simplistă și este rapid înlocuită de o recunoaștere a constrângerilor democrațiilor liberale și a naturii imprevizibile a relațiilor internaționale (Rodrik, 2021).

În primul rând, ordinea internațională liberală a suferit atacuri interne. În timp ce liberalismul politic încă există, acesta se confruntă cu o examinare tot mai atentă din partea forțelor iliberale care se răspândesc în întreaga lume. Aceste mișcări acordă prioritate preocupărilor materiale și disparităților tot mai mari de bogăție din cadrul națiunilor, care sunt legate de declinul aspirațiilor clasei de mijloc. În același timp, sistemul este contestat și din surse externe. Dominația Statelor Unite, deși prezentă în multe domenii, este înlocuită de o ordine globală mai diversă și mai multipolară. Cu toate acestea, capacitatea organizațiilor multilaterale, cum ar fi Organizația Națiunilor Unite (ONU), Organizația Mondială a Comerțului (OMC) sau Fondul Monetar Internațional (FMI), de a influența agenda mondială, a fost în scădere, împreună cu capacitatea acestora de a lua decizii decisive. Denunțarea slabă a incursiunii rusești în cadrul Adunării Generale constituie o dovadă convingătoare în acest sens (Bharti, 2022).

Transformările semnificative din ultimii ani pun la îndoială certitudinile pe care le aveam anterior, care se bazau pe posibilități limitate. Acest lucru îl plasează pe cercetător atât într-o poziție de responsabilitate, cât și de imprevizibilitate. Modelele, care sunt cadre fundamentale pentru interpretarea datelor, sunt utilizate până când devin învechite și trebuie înlocuite. Acest eseu susține că deglobalizarea strategică este în prezent fenomenul predominant în sistemul internațional, iar efectele sale asupra domeniilor geoeconomic și geostrategic sunt deja evidente. Răspunsurile la epidemie și la incursiunea rusă servesc atât drept catalizatori, cât și drept componente integrale ale acestui fenomen. Din acest punct de vedere, deglobalizarea parțială pare să fie rezultatul cel mai probabil al tranziției către un sistem multipolar.

Penuria de combustibil și alimente indusă de războiul ucrainean agravează inflația post-pandemică deja ridicată, care a atins cele mai scăzute niveluri din ultimele decenii în cea mai mare parte a lumii, afectând, astfel, economia globală.

Ar fi exagerat să afirmăm că cauzele sunt pe deplin înțelese, deoarece macroeconomiștii din mediul academic sunt încă perplecși de inflația extrem de scăzută din anii 2010. Însă, factorii principali sunt evidenți. Inițial, guvernele și băncile centrale au fost leneșe în inversarea stimulentei macroeconomice extraordinare puse în aplicare în timpul unei perioade de acalmie. Fără îndoială, măsurile inițiale de stimulare au oferit un sprijin semnificativ în timpul fazei inițiale a epidemiei. Cu toate acestea, în multe cazuri, aceste măsuri au rămas în vigoare pentru o perioadă prelungită și au devenit excesive în urma redresării surprinzător de rapide din țările avansate și de pe anumite piețe emergente. În Statele Unite, în special, confluența unui stimulent fiscal de 900 de miliarde de dolari la sfârșitul anului 2020, cuplat cu un pachet ulterior de 1.700 de miliarde de dolari în martie 2021, s-a dovedit a fi excesivă și inoportună (Brancaccio, De Cristofaro, 2022).

IMPLICAȚIILE MILITARE ALE DEGLOBALEZĂRII ÎNTR-O LUME FRAGMENTATĂ

Procesul actual de deglobalizare schimbă profund ordinea globală, având implicații semnificative asupra strategiei militare, securității regionale și formării de noi alianțe. Pe măsură ce lumea se retrage din interconectarea extinsă care a caracterizat sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI, națiunile se concentrează din ce în ce mai mult pe stabilitatea regională, pe autosuficiență și pe recalibrarea alianțelor militare. Această schimbare este evidentă în special în regiunile care se învecinează cu zone de conflict activ și în rândul marilor puteri militare care încearcă să își afirme influența într-o lume mai fragmentată.

Cele mai imediate și tangibile efecte militare ale deglobalizării pot fi observate în țările care se învecinează cu zone de conflict, cum ar fi Ucraina. Invazia rusă a Ucrainei în 2022 nu numai că a destabilizat Europa de Est, dar a și declanșat o reevaluare semnificativă a pozițiilor militare pe întregul continent. Pentru țări precum Polonia, România și statele baltice, amenințarea unei noi agresiuni rusești a condus la o nevoie urgentă de a-și consolida capacitățile de apărare. Aceste țări și-au majorat cheltuielile militare, și-au modernizat forțele armate și au căutat legături de securitate mai strânse cu NATO și Uniunea Europeană. Prezența forțelor NATO în Europa de Est a fost consolidată în mod semnificativ prin noi desfășurări de forțe și prin stabilirea de baze permanente pentru a preveni noi avansuri rusești.

În plus față de măsurile militare tradiționale, aceste țări investesc, de asemenea, în capacități de război asimetric, cum ar fi apărarea cibernetică și războiul informațional, pentru a contracara natura multistratificată a conflictelor moderne. Războiul din Ucraina a arătat cât de importante sunt operațiunile cibernetice,

atât ofensive, cât și defensive, în războiul modern. Statele vecine au luat notă și au realizat că câmpul de luptă nu se mai limitează la teritoriul fizic, ci se extinde și la domeniul digital. Această constatare a dus la o reevaluare mai amplă a ceea ce constituie securitatea națională, protecția infrastructurii critice și contracararea campaniilor de dezinformare devenind din ce în ce mai importante.

Impactul conflictului din Ucraina se resimte din ce în ce mai mult în alte regiuni, în special în regiunea Indo-Pacific, unde calculul strategic al marilor puteri, precum Statele Unite, China și India, este redefinit. Tensiunile crescând între China și vecinii săi, precum Japonia și Australia, au accelerat formarea de noi alianțe militare și consolidarea celor existente. Pactul AUKUS, care include Australia, Regatul Unit și Statele Unite, este un răspuns direct la asertivitatea crescândă a Chinei în Marea Chinei de Sud și în regiunea Indo-Pacific extinsă. Această alianță, care include planuri pentru Australia de a achiziționa submarine cu propulsie nucleară, reprezintă o schimbare semnificativă în echilibrul regional al puterii și subliniază importanța parteneriatelor militare într-o eră a deglobalizării. În declarația sa, Secretarul apărării, Lloyd J. Austin III, cu ocazia împlinirii a doi ani de la înființarea AUKUS, a menționat că: „Sunt incredibil de mândru de munca neobosită a acestui departament și a omologilor noștri din Regatul Unit și Australia și sunt încrezător în viitorul luminos al parteneriatului nostru istoric. Lucrând împreună în acești ultimi doi ani, am accelerat eforturile în direcția obiectivelor noastre comune mai repede decât ar fi crezut oricine că este posibil”.

Statele Unite au recunoscut dinamica în schimbare a puterii globale și caută, de asemenea, să își aprofundeze relația militară cu India, un actor important în regiunea Indo-Pacific. Relația de apărare dintre SUA și India a crescut semnificativ în ultimii ani, fapt reflectat în creșterea numărului de exerciții comune, vânzări de arme și schimburi de informații. Acest parteneriat face parte dintr-o strategie mai amplă, menită să contrabalanseze influența Chinei în regiune și să securizeze căile maritime esențiale pentru comerțul mondial. Pe măsură ce deglobalizarea progresează, astfel de alianțe regionale sunt susceptibile de a deveni mai importante, deoarece sunt necesare acorduri de securitate localizate într-o lume în care instituțiile globale își pierd eficiența.

Cele mai recente date ale Institutului Internațional de Cercetare pentru Pace de la Stockholm (SIPRI) privind cheltuielile militare globale arată că, pentru prima dată în 2021, lumea a cheltuit mai mult de 2.000 de miliarde de dolari SUA pe armată. Acest lucru a stabilit un nou record după șapte ani consecutivi de creșteri (figura 4).

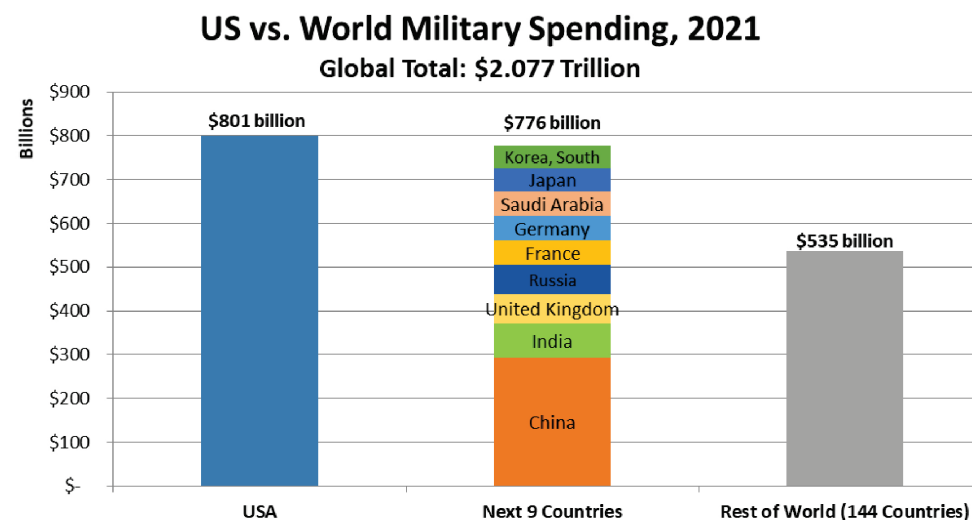

Figura 4 : Situația cheltuielilor militare globale
(<https://www.nationalpriorities.org/blog/2022/06/22/us-still-spends-more-military-next-nine-countries-combined/>)

În același timp, deglobalizarea conduce la apariția unor alianțe noi, mai puțin formalizate, bazate mai degrabă pe interese comune și preocupări reciproce decât pe obligațiile tradiționale din tratate. Aceste coaliții apar adesea ca răspuns la amenințări specifice sau la instabilitatea regională și pot include o combinație de actori statali și nestatali. În Orientul Mijlociu, de exemplu, loialitatea schimbătoare și interacțiunea complexă a puterilor regionale au condus la colaborări militare ad hoc, cum ar fi coaliția condusă de Arabia Saudită în Yemen. Aceste alianțe tind să fie fluide și oportuniste, reflectând natura fragmentată a ordinii globale actuale.

Declinul globalizării are, de asemenea, implicații semnificative pentru comerțul cu arme și tehnologia militară. Pe măsură ce țările devin mai orientate spre interior și acordă prioritate securității naționale în fața cooperării globale, există o tendință crescândă de indigenizare a industriilor de apărare. Țările caută din ce în ce mai mult să își reducă dependența de furnizorii străini de arme prin dezvoltarea propriilor tehnologii militare. Această schimbare este evidentă în special în țări precum India și Turcia, care au demarat programe ambițioase de dezvoltare a capacităților naționale de apărare. Accentul pus pe autosuficiență în ceea ce privește producția de apărare nu numai că reduce vulnerabilitatea la presiunile externe, ci și consolidează securitatea națională prin asigurarea faptului că livrările militare esențiale nu sunt supuse sancțiunilor internaționale sau întreruperilor lanțului de aprovizionare.

Decuplarea strategică dintre Occident și țări precum China și Rusia reprezintă una dintre cele mai semnificative schimbări din peisajul militar global din ultimele

decenii. Această decuplare nu este doar un fenomen geopolitic sau economic, ci și un factor decisiv în dezvoltarea tehnologiei și a capacităților militare. Pe măsură ce Occidentul, în special Statele Unite și aliații săi, impun din ce în ce mai mult controale la export, sancțiuni și alte restricții privind transferul de tehnologii avansate către China și Rusia, aceste țări sunt forțate să își accelereze eforturile de a dezvolta alternative indigene. Acest proces conduce la o bifurcație a standardelor tehnologice militare globale, cu implicații profunde și potențial destabilizatoare.

Decalajul tehnologic este evident în mai multe domenii-cheie, inclusiv sistemele de apărare antirachetă, capacitățile cibernetice, inteligența artificială (AI) și platformele de arme avansate. De exemplu, în timp ce Occidentul continuă să investească masiv în sisteme de război centrate pe rețea, care se bazează pe comunicarea și schimbul de date fără întreruperi între diferite platforme, China și Rusia își dezvoltă propriile sisteme care ar putea să nu fie compatibile cu tehnologiile occidentale. Această divergență conduce la apariția unor ecosisteme tehnologice militare paralele, fiecare cu propriile standarde, protocoale și doctrine operaționale.

În domeniul apărării antirachetă, de exemplu, SUA și aliații lor s-au concentrat pe sisteme precum sistemul Aegis de apărare împotriva rachetelor balistice și sistemul THAAD (Terminal High Altitude Area Defense). Între timp, Rusia a dezvoltat sistemele sale S-400 și S-500, care sunt vândute diferitelor țări, inclusiv Indiei și Turciei. China continuă, de asemenea, să își dezvolte propriile capacități de apărare antirachetă cu sisteme precum HQ-9. Prezența acestor sisteme disparate complică eforturile de cooperare și interoperabilitate militară, în special între națiuni care pot fi aliate cu puteri occidentale și neoccidentale.

Lipsa interoperabilității între aceste sisteme disparate reprezintă o provocare majoră pentru războiul de coaliție, în care capacitatea armatelor diferitelor națiuni de a lucra împreună fără probleme este esențială. Într-un conflict în care sunt implicați aliați occidentali și neoccidentali, incompatibilitățile tehnologice ar putea duce la ineficiențe operaționale, întreruperi ale comunicațiilor și reducerea puterii de luptă. De exemplu, dacă un membru al NATO operează alături de un aliat non-NATO care dispune de sisteme rusești sau chinezești, cele două forțe ar putea avea dificultăți în coordonarea acțiunilor lor, în schimbul de informații sau în integrarea capacităților lor de apărare antirachetă, ceea ce ar putea pune în pericol succesul operațiunilor comune.

În plus, această bifurcație ar putea duce la o fragmentare a alianțelor militare globale, deoarece țările ar putea fi forțate să aleagă între alinierea la tehnologiile militare occidentale sau neoccidentale. Națiunile care au adoptat în mod tradițional

o poziție neutră sau au căutat relații echilibrate cu ambele blocuri ar putea întâmpina dificultăți tot mai mari în acest sens, ceea ce ar conduce la un sistem internațional mai polarizat. Această polarizare ar putea, la rândul său, să exacerbeze tensiunile și să crească probabilitatea unor conflicte regionale, pe măsură ce țările se aliniază la unul sau la celălalt standard tehnologic, ceea ce ar putea duce la războaie prin procură sau la curse ale înarmării în diferite părți ale lumii.

Decalajul tehnologic stimulează, de asemenea, inovarea în domeniul capacităților asimetrice. Pe măsură ce China și Rusia încearcă să contrabalanseze superioritatea militară tradițională a Occidentului, acestea se concentrează asupra domeniilor în care pot obține un avantaj, cum ar fi armele hipersonice, sistemele antisatelit (ASAT) și războiul cibernetic. Armele hipersonice, care se pot deplasa la viteze de peste Mach 5 și pot manevra pentru a evita detectarea și interceptarea, sunt de o importanță cheie atât pentru China, cât și pentru Rusia. Aceste arme ar putea face ca sistemele existente de apărare antirachetă să devină caduce și să schimbe balanța de putere în favoarea lor.

În domeniul spațial, ambele țări dezvoltă capacități ASAT pentru a ataca sateliții care formează coloana vertebrală a sistemelor militare occidentale de comunicații, navigație și supraveghere. Capacitatea de a brui sau distruge acești sateliți ar putea paraliza capacitatea Occidentului de a desfășura operațiuni militare, în special cele care se bazează pe muniții ghidate cu precizie și pe recunoașterea în timp real. Între timp, în spațiul cibernetic, China și Rusia investesc masiv în capacități cibernetice ofensive pentru a penetra și perturba rețelele occidentale, complicând și mai mult strategiile de apărare ale adversarilor lor.

Implicațiile strategice pe termen lung ale acestei bifurcații tehnologice sunt profunde. Pe măsură ce Occidentul, China și Rusia continuă să diverge în ceea ce privește tehnologiile și doctrinele lor militare, crește riscul unor erori de calcul și neînțelegeri într-un scenariu de conflict. Încrederea fiecărei părți în propriile sisteme, dublată de o potențială lipsă de transparență sau de înțelegere reciprocă a capacităților, ar putea duce la escaladare într-o situație de criză. De exemplu, desfășurarea de tehnologii noi, netestate, într-un mediu geopolitic tensionat ar putea fi interpretată greșit ca o mișcare agresivă, determinând un răspuns disproporționat și putând duce la un conflict mai larg.

Ne putem aștepta ca bifurcarea standardelor de tehnologie militară să împiedice eforturile globale de a controla proliferarea armelor avansate. Pe măsură ce China și Rusia își exportă sistemele către țări din afara sferei occidentale, răspândirea tehnologiilor incompatibile ar putea complica acordurile de control al armelor

și eforturile de neproliferare. Standardele tehnologice multiple și concurente ar putea, de asemenea, să facă mai dificilă stabilirea unor norme și reglementări globale care să reglementeze utilizarea tehnologiilor emergente, cum ar fi inteligența artificială și sistemele de arme autonome.

CONCLUZII

Implicațiile militare ale deglobalizării sunt profunde și multifacetate. Pe măsură ce lumea devine mai regionalizată și mai puțin interconectată, națiunile își reevaluează strategiile de securitate, formează noi alianțe și investesc în autosuficiență. Fragmentarea ordinii globale conduce la un mediu internațional mai imprevizibil și potențial volatil, în care puterile regionale joacă un rol mai important, iar alianțele tradiționale sunt completate de coaliții mai fluide și bazate pe probleme. În această nouă eră, puterea militară este definită din ce în ce mai mult de capacitatea de adaptare la un peisaj geopolitic în schimbare rapidă, în care vechile certitudini ale globalizării nu se mai aplică. Bifurcarea standardelor tehnologiei militare are implicații de anvergură pentru războiul de coaliție, securitatea globală și viitorul alianțelor internaționale. Pe măsură ce lumea avansează în această eră a divergenței tehnologice, riscurile de conflict și instabilitate sunt susceptibile de a crește, ceea ce face mai important ca niciodată ca națiunile să găsească modalități de a-și gestiona diferențele și de a coopera în probleme critice de securitate.

Riscurile asociate deglobalizării au crescut semnificativ de la invazia Ucrainei. În urma declanșării pandemiei, au existat discuții semnificative cu privire la sporirea rezistenței lanțurilor de aprovizionare și la reducerea dependenței de importuri pentru produsele esențiale de sănătate publică, cum ar fi vaccinurile, antibioticele și componentele esențiale, precum semiconductorii, care stau la baza economiei digitale. Abandonarea politicii asiatice „zero COVID” conduce la o creștere a întreruperilor aprovizionării, oferind o previziune a efectelor potențiale ale deglobalizării tranzitorii. Fără îndoială, Rusia este pe cale să se confrunte cu o izolare prelungită. Cu toate acestea, adevăratul impact asupra globalizării va avea loc dacă și comerțul dintre țările dezvoltate și China va scădea, ceea ce, din păcate, rămâne o posibilitate în anumite situații. Este puțin probabil ca stabilitatea geopolitică să beneficieze de o reconfigurare semnificativă a economiei globale. Economiiștii politici au susținut, după Montesquieu, că națiunile implicate în comerț sunt mai puțin predispuse să se angajeze în războaie. Un rafinament contemporan al acestei noțiuni este că și comerțul indirect facilitat de parteneri și rețele comune contribuie la acest efect.

În mod esențial, aceste estimări aproximative depind de mai multe ipoteze, cum ar fi măsura în care națiunile pot înlocui cu ușurință produsele importate cu alternative interne sau se pot angaja în schimburi comerciale cu parteneri alternativi. În plus, în cazul în care deglobalizarea comerțului are ca rezultat creșterea marjelor de profit ale furnizorilor monopolizatori locali și reducerea „*distrugerii creative*” în economie, costurile asociate ar putea fi considerabil mai ridicate. Globalizarea poate avea efecte dinamice care nu sunt incluse în modelele actuale, în plus față de beneficiile pentru dezvoltarea instituțională a unei țări. Similar cu modul în care ar putea exista perdanti semnificativi ai globalizării în ciuda câștigurilor substanțiale ale câștigătorilor, se așteaptă ca consecințele deglobalizării să aibă un impact disproporționat asupra anumitor industrii, amplificând, astfel, impactul global.

Procesul de globalizare a început să se stabilizeze de la vârful atins înainte de criza financiară globală. Cu toate acestea, deși este probabil ca războiul Rusia-Ucraina să provoace o îndepărtare a economiei ruse de țările occidentale, suntem precauți în ceea ce privește previziunile privind tendințele mai ample de deglobalizare care decurg din acest conflict. În special, afirmațiile privind pierderea potențială a rolului dolarului ca monedă de rezervă sau apariția unei axe comerciale globale „*eurasiatice*” semnificative par a fi exagerate.

Este prematur să discutăm despre o deglobalizare substanțială în acest moment. În schimb, a avut loc o stabilizare a proporției comerțului mondial în raport cu PIB-ul și a unor indicatori ai globalizării financiare. Situația actuală nu seamănă foarte mult cu alte perioade de deglobalizare, cum ar fi anii interbelici. Rusia asistă, fără îndoială, la o schimbare semnificativă a conexiunilor sale economice și financiare. Cu toate acestea, amplexarea limitată a economiei sale înseamnă că va avea o influență directă minimă asupra modelelor mai ample de globalizare. În plus, formarea unui viitor bloc comercial „*eurasiatic*” este puțin probabil să fragmenteze comerțul mondial.

În 2020, comerțul bilateral combinat între China, Rusia și India a fost de doar 200 de miliarde de dolari, ceea ce este mai puțin decât importurile totale ale unor țări precum Thailanda sau Turcia. Chiar dacă această cifră ar crește de două sau de trei ori, ar rămâne totuși o mică parte din comerțul mondial. În plus, comerțul Chinei se concentrează în principal pe Statele Unite și aliații acestora. Este puțin probabil ca statutul de monedă mondială al dolarului să se confrunte cu provocări semnificative. Economiiile care se gândesc la o tranziție de la dolar se confruntă cu o lipsă de alternative viabile, deoarece supremația dolarului este ferm stabilită datorită piețelor financiare extinse din SUA și rolului său predominant în facturarea

comerțului mondial. Yuanul chinezesc are o utilizare limitată la nivel mondial și nu a înregistrat o creștere semnificativă, conform unor indicatori. Conversia potențială a anumitor fluxuri comerciale petroliere în monede alternative nu constituie o amenințare semnificativă la adresa stabilității dolarului. Comerțul cu petrol reprezintă doar 10% din valoarea totală a schimburilor comerciale efectuate în dolari americani la nivel mondial. Chiar dacă o mică parte din livrările de țiței ale Arabiei Saudite către China ar fi evaluate într-o monedă diferită, acest lucru nu ar avea un impact semnificativ asupra cererii globale de dolari americani la nivel mondial.

RESURSE BIBLIOGRAFICE:

1. Aiyar, S., Chen, J., Ebeke, C. H., Garcia-Saltos, R., Gudmundsson, T. & Ilyina, A., Kangur, A., Kunaratskul, T., Rodriguez, S.L., Ruta, M., Schulze, T., Soderberg, G., Trevino, J.P. (2023). *Geoeconomic fragmentation and the future of multilateralism*. New York: International Monetary Fund, 2023.
2. Brancaccio, E., Cristofaro, F. de (2022). *In praise of 'general laws' of capitalism: notes from a debate with Daron Acemoglu*. În *Review of Political Economy*, pp. 1-15. doi: <https://doi.org/10.1080/09538259.2022.2037930>, <https://doi.org/10.1080/09538259.2022.2037930>, accesat la 22 iulie 2024.
3. Bharti, S.S. (2022). *The re-emergence of the Ukraine crisis and role of the European Union in the de-escalation of conflicts*. *European Journal of Transformation Studies*, 10(1), pp. 6-19.
4. *Deglobalisation: what you need to know* (ianuarie 2023). World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2023/01/deglobalisation-what-you-need-to-know-wef23/>, accesat la 23 ianuarie 2024
5. Gartzke, E. (15 februarie 2010). *Interdependence Really is Complex*, https://pages.ucsd.edu/~egartzke/papers/complexinterdep_02242010.pdf, accesat la 29 iunie 2024.
6. *Globalization retreat first time after second world war*, <https://www.piie.com/research/piie-charts/globalization-retreat-first-time-second-world-war>, accesat la 22 iulie 2024.
7. IMF (octombrie 2022). *World Economic Outlook: Countering the Cost-of-Living Crisis*, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2022/10/11/world-economic-outlook-october-2022> (accessed January 2024)
8. Lo, G.D., Marcelin, I., Bassène, T., Sène, B. (2022). *The Russo-Ukrainian war and financial markets: the role of dependence on Russian commodities*. *Finance Research Letters*, 50, 103194.
9. Ozili, P.K (2022). *COVID-19 in Africa: socio-economic impact, policy response and opportunities*. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 42(3/4), pp. 177-200.
10. Peksen, D. (2019). *When do imposed economic sanctions work? A critical review of the sanctions effectiveness literature*. *Defence and Peace Economics* 30, nr. 6 (2019), pp. 635-647. doi: <https://doi.org/10.1080/10242694.2019.1625250>, accesat la 22 iulie 2024.
11. Rodrik, D. *Why does globalization fuel populism? Economics, culture, and the rise of right-wing populism*. *Annu Rev Econ.* 2021; 13:133–170. doi: 10.1146/annurev-economics-070220-032416, accesat la 12 iulie 2024.
12. Shelest, H. (2015). *After the Ukrainian crisis: Is there a place for Russia?* *Southeast European and Black Sea Studies*, 15(2), pp. 191-201.
13. Xing, L., Bernal-Meza, R. (2022). *China-US rivalry: a new Cold War or capitalism's intra-core competition?* În *Revista Brasileira de Política Internacional* 64, nr. 1, pp. 1-20. doi: <https://doi.org/10.1590/0034-7329202100110>, accesat la 22 iulie 2024.
14. <https://www.nationalpriorities.org/blog/2022/06/22/us-still-spends-more-military-next-nine-countries-combined/>, accesat la 22 iulie 2024.